

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

54-2

BRNO 2013

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 54

Vě umě 3

Číslo 2

Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editor, Typography

Alice Del Maschio

Software
Software

Adobe InDesign CS5

Fotografie na obálce
Cover Photography

Kovový závěsek ve tvaru zvířete (viz obr. 5 na str. 136)
Metallic animal figurine pendant (see Fig. 5 on page 136)

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2013

Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2013 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 97. Opava-Město, dominikánský klášter. Západní křídlo kláštera, sektor B. Půdorysná situace zdív souvisejících s hlavními stavebními fázemi této části kláštera. Pohled od východu. Foto F. Kolář.

Abb. 97. Opava-Město, dominikanisches Kloster. Westlicher Gebäudetrakt, Sektor B. Grundriss des Mauerwerkers, zusammenhängend mit Hauptbauphasen diesen Klosterteil. Anblick von Osten. Foto F. Kolář.

Náměstí Republiky (Platz), 1. máje- und Wurmova-Straßen. Mittelalter (9.–14. Jahrhundert), Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

OLOMOUC (K. Ú. NEMILANY, OKR. OLOMOUC)

Bylinková ulice. Doba hradištní, středověk, novověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Od května do června 2012 proběhl výzkum Archeologického centra Olomouc, p. o., na ploše stavby pro šest rodinných domků realizované firmou K-STAV, a. s. Po skrývce orniční vrstvy byly zjištěny části kulturní vrstvy se zahluobenými sídlištními objekty. Bylo prozkoumáno 32 čtverců o velikosti 3 × 3 m s 21 objekty zahluobenými do různých úrovní kulturní vrstvy (mocné 0,2–1,8 m). Nálezové situace jsou datovány do různých období pravěku až novověku (viz také oddíl Doba železná). Lokalita leží na jižním svahu terasy nad údolní nivou řeky Moravy v nadmořské výšce 209–211 m. Je identifikována v mapě ZM 1:10 000, list 24-22-24, v souřadnicích Z s. č.: J s. č.: 373 mm : 178 mm, 366 mm : 173 mm.

Ze svrchní části kulturní vrstvy a z obsahu sedmi jam pochází keramický materiál datovaný do starší doby hradištní. Objekty zapuštěné do kulturní vrstvy byly identifikovány kumulací kamenů a keramiky. Četné zlomky železné strusky v těchto kontextech ukazují na zpracování železa na této lokalitě. Podobné osídlení bylo zaznamenáno i v nedaleké Lidické ulici (Kalábek 2006). Z povrchu kulturní vrstvy byly získány také zlomky keramických nádob datované do vrcholného středověku a novověku.

Marek Kalábek

Literatura

Kalábek, M. 2006: Olomouc (k. ú. Nemilany, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 47, 263.

Resumé

Olomouc (Kat. Nemilany, Bez. Olomouc), Bylinková-Straße. Burgwallzeit, Mittelalter, Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

OPAVA (K. Ú. OPAVA-MĚSTO, OKR. OPAVA)

Pekařská ulice 12, Dům umění, bývalý dominikánský klášter a kostel sv. Václava, p. č. 345, 346, 348. Středověk, novověk. Klášter. Záchranný výzkum.

V souvislosti s celkovou rekonstrukcí areálu někdejšího dominikánského kláštera (dnes Dům umění) proběhl v letech 2009–2011 záchranný archeologický výzkum, realizovaný archeologickým pracovištěm Národního památkového ústavu Ostrava (akce č. 65/09). Zkoumaná plocha se nachází v severní části městského jádra, v prostoru vymezeném ulicemi Mnišskou, Solnou a Pekařskou. Od počátku 14. století až do svého zrušení v roce 1786 se zde nacházel klášter dominikánů s konventním kostelem sv. Václava.

Archeologický výzkum byl realizován ve dvou etapách. V průběhu roku 2009 se v předstihu před zahájením vlastní rekonstrukce objektu podařilo archeologicky vyřešit prostor plánované nové západní přístavby, trasu kanalizace na rajském dvoře a tamtéž se nacházející studnu (sondy S1 – S22). V letech 2010–2011 probíhal archeologický výzkum v souběhu se stavební činností v místech, kde se stavební výkopy dostaly do kolize s dochovanými archeologickými terény (sondy S23 – S38; obr. 96). Paralelně s probíhajícím archeologickým výzkumem byla v interiéru někdejšího klášterního komplexu provedena operativní dokumentace nadzemních stavebních konstrukcí.

I přes limity dané požadavky stavby byly prostřednictvím záchranného archeologického výzkumu dílčím způsobem prozkoumány prakticky všechny stěžejní prostory areálu kláštera, konkrétně rajský dvůr, západní křídlo,

Obr. 98. Opava, bývalá Radniční ulice. Tělo hvozdové pece od západu, přelom 14. a 15. století.

Abb. 98. Opava, ehemalige Rathausgasse. Malzofen von Westen, um Wende des 14. und 15. Jahrhunderts.

část severního a východního křídla a část ambitu. Mimoto byla rovněž provedena sondáž v presbytáři konventního kostela sv. Václava. Nejvíce pozornosti bylo věnováno zaniklému západnímu křídlu konventu, jehož místo měla zaujmout nová přístavba. Zde se kromě dokladů osídlení datovatelného do doby před vznikem kláštera a reprezentovaného nejrůznějšími zahloubenými objekty hospodářského a odpadního charakteru podařilo podrobně dokumentovat složitou situaci historických základových zdí souvisejících s hlavními stavebními fázemi této části kláštera (obr. 97). Další důležité – byť dílčí – poznatky přinesl výzkum ambitu, kapitulní síně, severního křídla konventu a v neposlední řadě rovněž rajskeho dvora. Kromě dokladů předklášterního osídlení v průběhu 13. století se jednalo zejména o nálezové situace dokládající počátky a následný dlouhodobý stavební vývoj kláštera, odrážející se zejména v postupném nárůstu podlahových úprav. V interiéru ambitu a kapitulní síně byly zachyceny části etážových pohřbišť; vzhledem k věkové a genderové skladbě pohřbených zde lze kromě řadových bratří předpokládat rovněž pohřby světských podporovatelů kláštera. V interiéru konventního kostela sv. Václava byly v prostoru presbytáře kromě ojedinělých kostrových pohřbů dokumentovány předklášterní sídlištní aktivity

a zejména výrazný nárůst podlahových úprav v průběhu funkční existence kostela.

František Kolář, Pavla Skalická, Michal Zezula

Resumé

Opava (Kat. Opava-Město, Bez. Opava), Pekařská Straže 12, Dům umění, ehemalige Dominikanenkloster mit St. Wenzelskirche, Parz. Nr. 345, 346, 348. Mittelalter, Neuzeit. Kloster. Rettungsgrabung.

OPAVA (K. Ú. OPAVA-MĚSTO, OKR. OPAVA)

Bývalá Radniční ulice, p. č. 239/1. Středověk a raný novověk. Město. Předstihový výzkum.

Předstihový výzkum v místě plánované realizace obchodního domu proběhl v letech 2010–2011 v domovním bloku mezi Horním náměstím a Popskou ulicí v historickém jádru Opavy (č. akce Národního památkového ústavu 45/2010). Bylo zjištěno sporadické pravěké osídlení a několik menších objektů a jam neznámé funkce datovaných od přelomu 12. a 13. století do 1. poloviny 13. století. Nejvýraznější horizont však tvořila obytná dřevohliněná zástavba.

Domy projevující se zahloubenými suterény na sebe navazovaly v několika fázích a z roztroušených staveb se postupně vytvořila souvislá uliční fronta v linii Radniční ulice, známé z písemných pramenů až v 18. století. Nejstarší nálezy spadají do období krátce po polovině 13. století, nejmladší fáze vznikla podle dendrochronologických dat mezi léty 1275 až 1279. Orientaci domů k ulici potvrzuje i umístění zázemí v podobě odpadní jímky a hospodářské stavby východně za domem. Všechny obytné stavby byly opuštěny v 1. polovině 14. století a prostor sloužil k deponování odpadu. Ve 2. polovině 14. století se zde projevují relikty prvních zařízení, která doprovázely proces výroby piva – hvozdové pece. V závěrečné fázi, kterou datujeme na přelom 14. a 15. století, byla již technologie velice vyspělá. Nejmladší a nejlépe dochovaná nalezená sušící pec ve tvaru písmene „T“ byla sklenuta z pálených cihel, vytápění zajišťovalo oddělené topeniště a 3 m dlouhými rameny byl do prostoru veden ohřátý vzduch k sušení naklíčeného obilí (obr. 98). Příprava sladu se odehrávala v interiéru jedné z místností sladovny, tvořené kamennými zdmi. Podle nálezů z demoliční vrstvy měla budova zřejmě prežzovou střechu. Sousedil s ní dvůr dlážděný valouny a spolu s ním dvě menší dřevěné povrchové stavby. Areál zanikl požárem v 1. polovině 15. století. Prostor pak již zůstal nezastavěn až do 19. století, kdy se sem opět pozvolna vrací obytná zástavba a vzniká velká městská požární zbrojnice.

Barbara Marethová, Pavla Skalická